

Innst. O. nr. 37

(2005-2006)

Innstilling til Odelstinget fra justiskomiteen

Ot.prp. nr. 7 (2005-2006), jf. Ot.prp. nr. 114 (2004-2005)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i forbrukerkjøpsloven (lovregulering av strømavtaler)

Til Odelstinget

1. INNHOLDET I PROPOSISJONEN

Regjeringen legger i proposisjonen frem forslag til lov om endringer i forbrukerkjøpsloven. Forslaget svarer til forslaget i Ot.prp. nr. 114 (2004-2005) Om lov om endringer i forbrukerkjøpsloven (lovregulering av strømavtaler) som ble lagt frem for Odelstinget i den forrige sesjonen. Forslaget i Ot.prp. nr. 114 (2004-2005) ble ikke behandlet i den sesjonen. Etter forretningsordenen for Stortinget § 33 tredje ledd må Regjeringen fremme forslaget på nytt i den nye valgperioden. I proposisjonen er det, med et unntak, tatt inn et likelydende lovforslag som i Ot.prp. nr. 114 (2004-2005).

2. SAMMENDRAG AV OT.PRP. NR. 114 (2004-2005)

I proposisjonen foreslår Justisdepartementet enkelte endringer i forbrukerkjøpsloven. Bakgrunnen for endringene er at Regjeringen i Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) Om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven), signaliserte at den ville komme tilbake til spørsmålet om lovregulering av strømavtalene. Proposisjonen inneholder forslag om at forbrukerkjøpsloven skal gjelde ved overføring av elektrisk energi (strøm). Forbrukerkjøpslovens eksisterende bestemmelser passer i stor grad også for strømavtalene, men det foreslås samtidig enkelte særregler for slike avtaler.

2.1 Bakgrunnen for lovforslaget

I Ot.prp. nr. 44 (2001-2002) Om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven) uttalte departementet at Regjeringen ville ta initiativ til å nedsette en arbeidsgruppe til å se nærmere på spørsmålet om det skal gis ufravikelige forbrukervernregler om strøm, og hvor slike regler eventuelt skal plasseres.

Stortinget sluttet seg til regjeringens forslag til videre utredning av spørsmålet.

Ved brev 5. desember 2002 til Olje- og energidepartementet, Barne- og familiedepartementet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Forbrukerombudet, Forbrukerrådet og Energibedriftenes landsforening satte Justisdepartementet ned en arbeidsgruppe for å se på strømspørsmålet.

Arbeidsgruppen avga sin utredning 12. februar 2004. Utredningen er trykket som NOU 2004:4 Lovregulering av strømavtaler sluttet med forbrukere.

I utredningen er det gitt en bred fremstilling av dagens rettslige og faktiske situasjon i energisektoren. Det belyses hvordan energisektoren er bygget opp, samt hvilke rettslige rammebetingelser sektoren er underlagt. Det gis videre en presentasjon av gjeldende standardavtaler i forbrukerforhold samt en fremstilling av dagens klageordninger. Arbeidsgruppen gjør rede for relevante EU-direktiver på energiområdet. Det gis også en oversikt over forbrukernes rettsstilling overfor energiselskapene i Finland, Sverige og Danmark. Arbeidsgruppen drøfter videre i hvilken grad det er behov for forbrukervernregler om strømkontrakter, og gjør videre rede for de økonomiske og administrative konsekvensene av forslaget.

NOU 2004:4 ble sendt på høring 20. april 2004. I det samme høringsbrevet sendte departementet på høring et spørsmål om forbrukerkjøpsloven bør gjelde for visse digitale ytelser. Det sistnevnte spørsmålet vil bli tatt opp som en egen sak.

2.2 Gjeldende norsk rett og den faktiske situasjonen for nettdriften og kraftmarkedet

Levering av elektrisk energi omfattes ikke av forbrukerkjøpsloven. Det finnes imidlertid standardavtaler som er fremforhandlet mellom representanter fra bransjen og forbrukersiden. Den offentligrettslige reguleringen av kraftmarkedet følger av energiloven med tilhørende forskrifter. Energiloven bygger på et grunnleggende skille mellom overføring (nettdrift) og omsetning av elektrisk energi.

Overføring av elektrisk energi fra produsent til sluttbruker skjer gjennom et nettverk av kabler, linjer mv. (kraftnettet). Kraftnettet er administrativt inndelt i tre kategorier etter spenningsnivå; det landsdekkende sentralnettet, regionalnettene og de lokale distribusjonsnettene. Ulike selskaper eier de forskjellige nettene.

Overføring av elektrisk energi er et naturlig monopol fordi det vil være svært kostbart å etablere parallelle og konkurrerende nett. Det enkelte nettselskap har monopol på overføringstjenester innenfor sitt geografiske område. Reguleringen av nettet tar sikte på å motvirke uheldige utslag av monopolstillingen gjennom krav til blant annet organisering og ikke-diskriminerende og objektive vilkår for adgang til nettet. Nettvirksomheten er også underlagt omfattende regulering av de økonomiske rammene for driften. Monopolkontrollen utøves ved at Norges vassdrags- og energidirektorat årlig fastsetter inntektsrammer, som bestemmer hvor mye nettselskapene kan ta betalt for netttjenestene.

Gjeldende standardavtaler for omsetning og overføring av elektrisk energi er utarbeidet av Forbrukerombudet og Energibedriftenes landsforening. De sentrale avtalene er nettleieavtalen og kraftleveringsavtalen. Nettleieavtalen inngås av nettselskapet som leverandør av netttjenester og brukeren som nettkunde. Kraftleveringsavtalen inngås mellom kraftselskapet og kraftkunden.

Norges vassdrags- og energidirektorat fører tilsyn med nettselskapene. Nettselskapene er pålagt til enhver tid å holde de elektriske anleggene i driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet.

Elklagenemnda, som har sitt grunnlag i en avtale mellom Energibedriftenes landsforening og Forbrukerrådet, behandler tvister vedrørende kontraktsforholdet mellom energiselskaper og husholdningskunder. Nemndas uttalelser har hatt stor gjennomslagskraft, og energiselskapene retter seg som hovedregel etter nemndas avgjørelser.

2.3 Behovet for lovregulering

Arbeidsgruppen konstaterer enstemmig at det er behov for visse forbrukervernregler på dette området.

Også høringen har vist at representanter fra både næringen og forbrukersiden mener at det er behov for regler. Det er dermed grunn til å vurdere forbrukervernregler på punkter hvor det i utgangspunktet kan synes å være behov for slike regler. Det har vært betydelig uenighet mellom både arbeidsgruppens medlemmer og høringsinstansene når det gjelder hva reguleringen nærmere bør gå ut på.

I sin vurdering av behovet for lovregulering har departementet generelt lagt vekt på at særregulering er overflødig dersom den gjeldende alminnelige forbrukerkjøpslovgivning selv synes å gi tilfredsstillende løsninger. Det fremgår av proposisjonen at departementet på enkelte punkter ikke slutter seg til arbeidsgruppens forslag, fordi egnede løsninger allerede må sies å følge av dagens lov. Å unngå unødige særreguleringer bidrar til forenkling av regelverket.

2.4 Hvor bør reglene plasseres?

Arbeidsgruppen drøfter hvor eventuelle forbrukervernregler om strøm bør plasseres. Den peker på tre alternativer: reglene tas inn i forbrukerkjøpsloven, i energiloven eller i en egen lov. Arbeidsgruppen har vært i tvil om hvilken lovteknisk løsning som er best, og gruppen er delt i dette spørsmålet. Også høringsinstansene har vært splittet i synet på spørsmålet.

Departementet ser at det kan anføres gode argumenter for begge løsninger. Departementet har imidlertid kommet til at reglene om strøm bør plasseres i forbrukerkjøpsloven. I likhet med arbeidsgruppen ser departementet en egen lov som lite hensiktsmessig. Det bør av hensyn til en god lovstruktur unngås å gi egne lover om spørsmål som på en tilfredsstillende måte kan innpasses i gjeldende regelverk.

2.5 Hvem bør bære risikoen for mangelfull leveringskvalitet?

Energilovens markedsreform innebærer at sluttbrukeren er part i to kontrakter: én kraftkontrakt inngått med en kraftleverandør og én nettkontrakt inngått med et nettselskap. Dersom forbrukeren opplever at strømmen uteblir (avbrudd), eller at strømmen ikke har tilfredsstillende kvalitet (mangelfull spenningskvalitet), blir det spørsmål om hvilken kontraktspart forbrukeren kan rette eventuelle krav mot. Gjeldende rett inneholder ingen direkte regulering av dette spørsmålet. De standardkontraktene som i dag benyttes, sammenholdt med den offentligrettslige reguleringen, innebærer imidlertid at det er nettselskapet som må anses å være ansvarlig overfor forbrukeren.

En enstemmig arbeidsgruppe går inn for at det er nettselskapet som bør bære risikoen for mangelfull spenningskvalitet og avbrudd og dermed være primært ansvarssubjekt. Arbeidsgruppen foreslår at dette presiseres uttrykkelig i lovteksten.

Departementet går, i likhet med arbeidsgruppen, inn for at nettselskapet bør være ansvarssubjekt (selger) etter den foreslåtte reguleringen. Departementet mener det er et selvstendig poeng at en følger den funksjonsfordelingen aktørene i kraftmarkedet har innrettet seg etter. Det vises også til at standpunktet om at nettselskapet skal være ansvarlig, forutsetningsvis har fått bred tilslutning i høringen. Selv om det er få høringsinstanser som direkte kommenterer spørsmålet, fremgår det indirekte av høringsinstansenes kommentarer til andre spørsmål at en legger til grunn at det er nettselskapet som skal være ansvarlig.

2.6 Krav til ytelsen - kontraktsbruddsvurderingen

I forhold til nettselskapets ytelse er det snakk om to typer kontraktsbrudd: avbrudd og mangelfull spenningskvalitet. Avbrudd innebærer at strømmen uteblir helt, det vil si at forbrukeren ikke kan benytte elektriske apparater etc. Mangelfull spenningskvalitet innebærer på sin side at forbrukeren mottar strøm, men denne har for lav eller for høy spenning.

Det er på bakgrunn av avtalereguleringen ikke klart hvilke krav forbruken i dag kan stille til nettselskapets ytelse - verken med hensyn til avbrudd eller spenningskvalitet. Praksis fra Elklagenemnda viser også at vurderingen av om det foreligger kontraktsbrudd noen ganger flyter over i spørsmålet om forbrukeren kan gjøre en sanksjon gjeldende. Det vises for øvrig til at forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet stiller nærmere krav til enkelte aspekter ved nettselskapets ytelse. Forskriften trådte i kraft 1. januar 2005.

Nærmere om kontraktsbruddsvurderingen for spenningsfeil

Arbeidsgruppen foreslår at avtalen bør være utgangspunktet for mangelsbedømmelsen, og legger særlig vekt på at en slik løsning vil sikre fleksibilitet, i den grad det er mulig å inngå slike avtaler.

Etter departementets syn er det også viktig å fastholde at utgangspunktet må tas i partenes avtale. Dette er løsningen i forbrukerkjøpsloven og følger også av kontraktslovgivningen for øvrig samt ulovfestet rett. Departementet viser også til at forskrift om leveringskvalitet i kraftsystemet åpner for at forskriftens krav kan fravikes gjennom avtale. Dermed oppstår det på dette punktet heller ikke noe samordningsproblem mellom den kontraktsrettslige og den forskriftsbaserte reguleringen.

Arbeidsgruppen fremhever at reglene om opplysningssvikt og opplysningsrisiko i forbrukerkjøpsloven vil ha liten praktisk betydning ved strømvtaler, men ser av den grunn heller ikke behov for å gjøre unntak fra disse reglene. Departementet kan på dette punktet slutte seg til arbeidsgruppens vurderinger, og

viser blant annet til at det er vanskelig å tenke seg at unnlatt eller uriktig opplysning har virket inn på kjøpet.

Nærmere om kontraktsbruddsvurderingen ved avbrudd

Departementet mener at avbrudd bør karakteriseres som forsinkelse i kontraktsrettslig forstand. Dette reiser et spørsmål om hvordan en skal foreta kontraktsbruddsvurderingen. Spørsmålet blir hva som er å anse som rettidig levering for avtaler om overføring av elektrisk energi. Etter departementets syn er det naturlig å si at det her er tale om en kontinuerlig ytelse, som etter partenes forutsetning normalt er ment å skulle være tilgjengelig hele døgnet året rundt. I så måte kan en si at det gir mindre mening å avtale ett skjæringstidspunkt, idet en snarere står overfor et slags kontinuerlig skjæringstidspunkt.

Arbeidsgruppen synes å legge til grunn at forbrukeren ikke nødvendigvis vil kunne forvente en fullt ut avbruddsfri levering. Dette er også noe flere høringsinstanser har fremhevet. Forbrukerkjøpsloven bygger imidlertid på at partene selv kan avtale tidspunkt for levering. Etter departementets syn må tilsvarende gjelde for avtaler om overføring av elektrisk energi. For slike avtaler vil spørsmålet i praksis være å avtale hvilke "avbrudd" som ikke er å anse som avvik fra kontraktsmessig oppfyllelse, og dermed heller ikke noe kontraktsbrudd som gir grunnlag for sanksjoner. På dette punkt vil forslaget videreføre gjeldende rett, hvoretter det er opp til partene å avtale noe om dette. Departementet vil vise til at det på dette punkt ikke oppstår noe spørsmål i forhold til forskriften om leveringskvalitet, som ikke stiller nærmere krav til avbruddshyppighet eller avbruddslengde.

Slik departementet ser det, kan det ikke være noe i veien for at nettselskapet i avtalen med forbrukeren betinger seg retten til å foreta utkoblinger, når dette er nødvendig for å oppfylle plikter knyttet til vedlikehold, gjenoppsett etc. Slike utkoblinger vil da være i henhold til avtalen, og vil dermed ikke representere noe kontraktsbrudd.

2.7 Risikoens overgang

Med risikoens overgang i kjøp sikter man til at taps- og skaderisikoen går over fra selgeren til kjøperen. Etter forbrukerkjøpsloven går risikoen som hovedregel over ved levering av ytelsen. Forbrukerkjøpsloven har nærmere regler om risikoens overgang. Tidspunktet for risikoens overgang har også betydning for bedømmelsen av om ytelsen har mangler. Forbrukerkjøpsloven gjelder ikke for strømkontraktene. Etter gjeldende rett vil risikoen i strømtilfellene gå over i det såkalte tilknytningspunktet, som markerer overgangen fra nettselskapets distribusjonsnett til sluttbrukerens elektriske anlegg.

Departementet har vurdert behovet for en bestemmelse om risikoens overgang som foreslått av arbeidsgruppen, men kan ikke se at det er særlige forhold ved strømkontraktene som tilsier en annen regulering enn den som allerede finnes i forbrukerkjøpsloven.

2.8 Reklamasjon

Ifølge gjeldende standard nettleieavtale må nettkunden for ikke å tape sin rett til å gjøre mangelen gjeldende, varsle nettselskapet innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget en mangel.

Etter forbrukerkjøpsloven, som altså pr. i dag ikke gjelder for strømkontrakter, er den absolutte fristen for å reklamere to eller fem år. Dette er det seneste tidspunktet en reklamasjon kan skje. Forbrukeren må imidlertid uansett sørge for å reklamere innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen.

Arbeidsgruppen drøfter spørsmålet om reklamasjon i utredningen. Gruppen ser ikke behov for særskilte reklamasjonsregler i strømtilfellene, og går inn for at forbrukerkjøpslovens regler skal legges til grunn.

Departementet kan i likhet med arbeidsgruppen ikke se at det foreligger særlige forhold knyttet til strømkontrakter som tilsier at man fraviker systemet med reklamasjonsfrister i annen kontraktslovgivning. Departementet slutter seg dermed til arbeidsgruppens konklusjoner.

2.9 Sanksjoner ved nettselskapets mislighold

Etter standard nettleieavtale plikter nettselskapet å stille overføringskapasitet i sitt nett tilgjengelig for nettkunden mot betaling, samt sørge for at den elektriske energien har tilfredsstillende kvalitet. Dersom nettselskapet ikke oppfyller sine forpliktelser, blir det spørsmål om det foreligger kontraktsbrudd, og om hvilke krav kunden kan gjøre gjeldende. Departementet påpeker at spørsmålet om forbrukeren kan gjøre krav gjeldende kan ha sammenheng med forbrukerens egne forhold.

Tilbakeholdsrett

I gjensidige forpliktende kontraktsforhold har partene normalt rett til å holde tilbake sin egen ytelse ved kontraktsbrudd fra den andre partens side. Tilbakeholdsretten er underlagt to begrensninger. For det første må forpliktelsene stamme fra samme kontraktsforhold. For det andre må det være et visst verdmessig samsvar mellom det som holdes tilbake, og kravet på grunn av misligholdet. Standard nettleieavtale inneholder ingen regler om tilbakeholdsrett.

Arbeidsgruppen mener at det bør gjelde regler om tilbakeholdsrett også for avtaler om nettleie.

I likhet med arbeidsgruppen legger departementet til grunn at tilbakeholdsretten er alminnelig anerkjent i gjensidig forpliktende kontraktsforhold. Det innebærer at en som hovedregel kan gjøre retten gjeldende, selv om dette ikke følger av noen positiv lovregel. I utgangspunktet må dette innebære at forbrukere også etter dagens kontraktsforhold med nettselskapet har en slik rett. Etter departementets syn må disse utgangspunktene få betydning for vurderingen, ved at det er unntak fra dette alminnelige prinsippet som krever en begrunnelse.

Prisavslag

Dersom ytelsen har en mangel som reduserer dens økonomiske verdi, vil forbrukeren etter forbrukerkjøpsloven i utgangspunktet ha krav på prisavslag.

Nettkunden har, etter standard nettleieavtale, rett til å kreve prisavslag for mangelfull ytelse, dersom mangelen ikke avhjelpes etter særskilte bestemmelser. Prisavslag kommer i tillegg til erstatning. Det følger ikke av bestemmelsen hvordan prisavslaget skal utmåles, men Elklagenemnda synes i praksis å legge en nokså skjønnsmessig vurdering til grunn.

Arbeidsgruppen har en omfattende drøftelse av prisavslagsspørsmålet. For arbeidsgruppen står tre spørsmål sentralt. For det første er det spørsmål om det er behov for lovregler om prisavslag. For det andre er det spørsmål om hvilke vilkår som bør stilles for prisavslag. For det tredje er det spørsmål om hvordan prisavslaget bør fastsettes.

Arbeidsgruppen tar utgangspunkt i at det er behov for regler om prisavslag. Arbeidsgruppen konkluderer videre med at mangel bør være et nødvendig og tilstrekkelig vilkår for å kunne kreve prisavslag. Når det gjelder spørsmålet om hvordan prisavslaget bør fastsettes, deler gruppen seg i noe ulike fraksjoner.

En enstemmig arbeidsgruppe foreslår at det gis en regel om at prisavslaget skal beregnes individuelt ut fra mangelens betydning for forbrukeren. Gruppens medlemmer er enige om at denne bestemmelsen skal komme til anvendelse ved mangler i form av spenningsfeil (og eventuelt også avbrudd som ikke omfattes av KILE-ordningen). Når det gjelder kompensasjon ved avbrudd, er det imidlertid ikke enighet i arbeidsgruppen. Et flertall i arbeidsgruppen mener at utmålingen av prisavslag ved avbrudd bør ta hensyn til KILE-ordningen.

Etter departementets syn kan det under dette punktet være naturlig å skille mellom spenningsfeil og avbrudd.

Departementets forslag i proposisjonen innebærer at det ikke skal gis noen kompensasjon ved avbrudd, utover det som følger av avtalens prismekanismen. Forslaget vil derfor ikke være problematisk i

forhold til KILE-ordningen fordi man ikke får elementer av dobbeltkompensasjon. Departementet viser til at mange høringsinstanser har vært opptatt av forholdet til KILE-ordningen, og pekt på behovet for samordning. Forslaget i proposisjonen innebærer at spørsmålet om eventuell samordning med KILE-ordningen ikke oppstår.

Når det gjelder spenningsfeil, er det etter departementets syn naturlig å ta utgangspunktet i at forbrukeren ikke skal betale full pris for en mangelfull ytelse. Ingen høringsinstanser synes egentlig å være uenige i dette utgangspunktet. Uenigheten går mer på hvilken form for kompensasjon som bør velges. Departementet mener at prisavslag ikke bare bør innrømmes ved mer kvalifiserte mangler, og kan ikke se at det er grunnlag for å fravike den kontraktsrettslige hovedregelen ellers om at mangel er en tilstrekkelig betingelse for å gjøre et prisavslagskrav gjeldende.

Når det gjelder spørsmålet om prisavslaget bør beregnes individuelt, eller om en bør operere med standardsatser, bør en etter departementets syn ta utgangspunkt i at hovedregelen ved utmåling av prisavslag er at det skal skje en individuell (og skjønnsmessig) utmåling etter de retningslinjer loven oppstiller. Det er dermed naturlig å se det slik at det er unntak fra dette som må begrunnes.

Departementet foreslår etter dette at de alminnelige reglene om prisavslag i forbrukerkjøpsloven gis anvendelse også for strømvavtaler.

Erstatning

Standard nettleieavtale har en bestemmelse om netteiers ansvar for avbrudd og spenningsfeil. Ansvarsreguleringen bygger på den kontraktsrettslige kontrollansvarsmodellen, men med noen begrensninger. Etter forbrukerkjøpsloven gjelder det en regel om kontrollansvar ved forsinkelse, og et rent objektivt ansvar ved mangler.

Arbeidsgruppen foretar en bred og omfattende gjennomgang av mulige erstatningsgrunnlag for nettselskapet. Etter arbeidsgruppens syn kan det i utgangspunktet tenkes tre grunnlag: rent objektivt ansvar, kontrollansvar og objektivt ansvar med spesifiserte unntak. Flertallet går inn for et objektivt ansvar med spesifiserte unntak. Forslaget innebærer at nettselskapet skal være ansvarsfritt dersom tapet skyldes 1) naturskade etter naturskadeloven 2) vedtak fra systemansvarlig med hjemmel i energiloven 3) vedtak med hjemmel i energiloven 4) terror- eller sabotasjeaksjoner, 5) krigshandlinger eller 6) feil som har oppstått i utenlandske kraftsystemer.

Når det gjelder valg av ansvarsgrunnlag, er departementet enig med arbeidsgruppen i at det ikke bør innføres et rent objektivt ansvar. Spørsmålet blir dermed hvordan en skal angi unntakene fra nettselskapets ansvar. På dette punkt er det uenighet i ar-

beidsgruppen og mellom høringsinstansene. Et flertall i arbeidsgruppen går inn for et objektivt ansvar med spesifiserte unntak. Mindretallet går inn for et kontrollansvar. Det har i høringen vært flertall for kontrollansvaret.

Etter departementets syn taler de beste grunner for at en velger den alminnelige kontrollansvarsmodellen, det vil si en modell som inneholder fire kumulative vilkår for ansvarsfrihet. Kontrollansvaret vil da gi forbrukeren det samme vern som etter kontraktslovgivningen for øvrig, og man viderefører en konsistent og systematisk ansvarsregulering, som vil være kjent fra andre forbrukerområder. Kontrollansvaret gir videre rom for fleksibilitet, som gjør det mulig gjennom praksis å komme frem til en hensiktsmessig ansvarsallokering på dette kontraktsområdet.

Det følger av kontrollansvaret at ansvarsfriheten for selgeren, i dette tilfellet nettselskapet, er betinget av at hindringen ikke med rimelighet kunne ventes å bli tatt i betraktning på avtaletiden eller unngått eller overvunnet følgene av. Etter departementets syn er det en fordel at kontrollansvaret bygger på en fleksibel og konkret vurdering i forhold til utenfrakommende faktorer. Flertallets forslag, som gjør et begrenset unntak for naturskader etter naturskadeloven og ikke noe unntak for tredjepersoners handlinger, vil i mange tilfeller automatisk lede til ansvar. Etter kontrollansvaret vil vurderingen bli mer nyansert, ved at en også vil vurdere dette i forhold til øvrige vilkår for ansvarsfrihet. Samtidig vil kontrollansvaret også være mer utviklingsdyktig. Dersom det - eksempelvis som følge av mer permanente klimatiske endringer - skjer en utvikling i synet på hvilke naturfenomener det er naturlig å la nettselskapet hefte for, vil kontrollansvaret kunne fange opp slike endringer, uten at det vil være behov for lovendringer. I forhold til tredjepersoners handlinger innebærer fleksibiliteten videre at nettselskapet etter omstendighetene vil kunne hefte for enkelte hendelser forårsaket av tredjepersoner, mens andre igjen vil falle utenfor nettselskapets ansvar. Departementets forslag innebærer dermed at ansvarsregelen i strenghet vil ligge et sted mellom dagens standardavtale og flertallets forslag om et objektivt ansvar med spesifiserte unntak. Departementets forslag kan således sies å representere et rimelig kompromiss mellom de motstridende synspunktene som har vært gjort gjeldende.

Arbeidsgruppen foreslår ingen særlige regler om utmåling av erstatning, men legger til grunn at de alminnelige reglene i forbrukerkjøpsloven kapittel 11 skal komme til anvendelse. Departementet kan på dette punkt slutte seg til arbeidsgruppens vurderinger og konklusjon.

Arbeidsgruppen legger også til grunn at forbrukerkjøpslovens bestemmelse om tapsbegrensningsplikt og lemping passer godt også for avtalene om

overføring av elektrisk energi. Departementet er enig i dette.

2.10 Direktekrav

Forbrukerkjøpsloven (og kontraktslovgivningen for øvrig) regulerer som utgangspunkt bare forholdet mellom forbrukeren og selgeren. Etter gjeldende rett har forbrukeren (kjøperen) imidlertid i en viss utstrekning adgang til å reise krav som følge av en mangel mot tidligere salgsledd. Slike krav omtales gjerne som direktekrav.

Arbeidsgruppen tar utgangspunkt i at det er noe tvilsomt om forbrukeren etter gjeldende ulovfestet rett kan rette direktekrav overfor selskaper som eier eller driver overliggende eller sideordnede nett, og mener at det er behov for å klargjøre rettstilstanden. Arbeidsgruppen går derfor inn for å lovfeste regler om direktekrav.

Departementet er i utgangspunktet enig med arbeidsgruppen i at det kan være behov for å klargjøre om og eventuelt i hvilken grad forbrukeren har rett til å fremme direktekrav. Etter departementets syn er det som utgangspunkt grunn til å gi forbrukeren de samme rettighetene her som ved øvrige ytelser som faller inn under forbrukerkjøpsloven. Forbrukerkjøpsloven gir adgang til å rette krav mot tidligere yrkessalgsledd, mens det følger av fjerde ledd at slikt krav også kan gjøres gjeldende mot "en yrkesutøver som etter avtale med selgeren eller tidligere ledd har utført arbeid på tingen". Spørsmålet blir dermed hvem som vil være å anse som "tidligere yrkessalgsledd" i kraftmarkedet. Etter departementets syn er det naturlig å se overliggende nett som et slikt tidligere salgsledd. Forbrukerkjøpsloven bygger på en forutsetning om at kontraktsforholdet i det foregående leddet er av en slik karakter at det kan klassifiseres som et kjøp. Anvendt på avtaler om overføring av elektrisk energi må en kunne legge til grunn tilsvarende for forholdet mellom bakenforliggende nett og distribusjonsselskapet: Forpliktelsen består i å transportere og bearbeide den elektriske energien. Av den grunn er det på den annen side etter departementets syn ikke naturlig å anse sideordnede nett som tidligere yrkessalgsledd i forhold til hverandre. Krav mot et sideordnet nett må i så fall bygge på eventuelle andre grunnlag.

2.11 Sanksjoner ved forbrukerens kontraktsbrudd

Generelt

Forbrukeren har etter kontrakten plikt til å betale for nettselskapets ytelse. Forbrukeren kan også ha andre forpliktelser, som for eksempel å gi tilgang til distribusjonsnett og installasjon etter standard til-

knytningsavtale. Dersom forbrukeren ikke oppfyller sine forpliktelser, oppstår spørsmålet om hvilke krav nettselskapet kan gjøre gjeldende. Særlig aktuelt er spørsmålet om nettselskapet kan stenge forbrukerens anlegg.

Arbeidsgruppen fastslår at forbrukerkjøpsloven kapittel 9 om selgerens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side i hovedsak passer også på kontrakter om overføring av elektrisk energi. Arbeidsgruppen går imidlertid inn for at bestemmelsen om heving ikke skal kunne anvendes, fordi dette vil undergrave det vernet stengingsreglene er ment å gi forbrukeren. Tilsvarende foreslår arbeidsgruppen at et nettselskap ikke skal kunne innstille sin ytelse eller heve etter reglene om forventet kontraktsbrudd.

Departementet er enig med arbeidsgruppen i at forbrukerkjøpsloven kapittel 9 om selgerens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side vil passe godt også i forhold til avtaler om overføring av elektrisk energi. Departementet slutter seg videre til arbeidsgruppens forslag om at heving ikke er aktuelt, fordi dette ville undergrave det vernet stengingsreglene skal gi forbrukeren.

Særskilt om stenging

Nettselskapets adgang til å stenge forbrukerens anlegg er allerede regulert i gjeldende standard nettleieavtale. Videre har en slik rett, som arbeidsgruppen peker på, sitt grunnlag i alminnelige prinsipper om tilbakeholdsrett. Siden det nå er aktuelt å lovregulere strømkontraktene, er departementet enig med arbeidsgruppen i at gode grunner taler for å lovfeste også stengingsretten. Dette har fått bred oppslutning i høringsrunden.

Arbeidsgruppen foreslår at det skal stilles krav om vesentlig kontraktsbrudd fra forbrukeren som vilkår for å stenge av strømmen. Departementet er enig i at det bør være en høy terskel for stenging av strøm, og slutter seg til at det bør oppstilles et vesentlighetsvilkår for stenging. Dette har også fått tilslutning i høringsrunden.

Arbeidsgruppen foreslår videre at det skal fremgå klart av loven at stenging ikke kan skje ved fare for liv, helse eller betydelig tingskade. Selv om dette er momenter som systematisk sett like gjerne kan inngå som en del av vesentlighetsvurderingen, er en slik uttrykkelig avgrensning etter departementets syn klargjørende.

Slik departementet forstår arbeidsgruppens forslag, er det tale om å foreta to separate vurderinger. Dersom unntaket for liv, helse eller betydelig tingskade ikke får anvendelse, vil det måtte vurderes hvorvidt det foreligger et vesentlig kontraktsbrudd som gir grunnlag for stenging. Synspunktet må være at fare for liv, helse og betydelig tingskade alltid vil utelukke stenging, mens andre ulemper for forbruke-

ren vil måtte inngå som en del av den alminnelige vesentlighetsvurderingen. De to vurderingene vil imidlertid i noen grad måtte gli over i hverandre.

Arbeidsgruppen har foreslått at stenging ikke skal kunne skje dersom forbrukeren har innsigelser mot grunnlaget for stengingen, med mindre innsigelsene er åpenbart grunnløse. Bestemmelsen må ifølge arbeidsgruppen ses i sammenheng med at stenging kan fungere som et effektivt virkemiddel for å drive inn kravet på betaling av nettleie (inkasso). Hovedformålet med bestemmelsen er å hindre at det skjer uberettigede stenginger. Tanken er at dersom det er tvist om grunnlaget for stengingen, bør denne tvisten få sin avklaring i domstolene eller annet tvisteløsningsorgan, før eventuell stenging kan skje. Reservasjonen om åpenbart grunnløse innsigelser er ment å beskytte nettselskapet mot innvendinger som bare tjener til å trenere saken.

Departementet støtter arbeidsgruppens enstemmige forslag. Strøm er et nødvendighetsgode, og det er derfor etter departementets syn grunnlag for de særregler og den såpass strenge reguleringen av stengingsadgangen som er foreslått av arbeidsgruppen. Forslaget synes å ha fått bred tilslutning i høringen.

Arbeidsgruppen foreslår at nettselskapet i forkant av en eventuell stenging skal gi forbrukeren skriftlig varsel om stenging. Departementet slutter seg til dette, og vil understreke at det i lovens forstand bare kan være tale om et stengingsvarsel i de tilfeller hvor nettselskapet mener at vilkårene for stenging av kundens anlegg er oppfylt.

Arbeidsgruppen går inn for å lovfeste at nettselskapene kan kreve å få dekket sine nødvendige kostnader i forbindelse med rettmessig stenging og eventuell gjenåpning av forbrukerens anlegg. Det har ikke kommet innvendinger mot forslaget i høringen, og departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag.

Når det gjelder spørsmålet om dekning av faste kostnader i den tid forbrukerens anlegg er stengt, er det dissens i arbeidsgruppen. Et flertall mener at nettselskapet skal kunne pålegge forbrukeren å dekke kostnadene. Synspunktet er at kontraktsforholdet består, og at kostnadene ikke blir mindre ved at forbrukeren ikke benytter sitt anlegg.

Departementet legger til grunn at manglende betaling av strømregningen kan skyldes flere forhold, for eksempel en vanskelig økonomisk situasjon, manglende betalingsvilje, langvarig feriefravær eller annet. Uansett årsak mener departementet at man her må legge til grunn det grunnleggende prinsippet om at skyldneren må gjøre opp sine forpliktelser. Fastleddet av nettleien er noe alle kunder må betale uavhengig av om man bruker anlegget eller ikke.

2.12 Forsinkelse i forbindelse med oppstart av kraftleveranse

Arbeidsgruppen foreslår å lovfeste en rett til erstatning for økonomisk tap som følge av at den nye leverandøren ikke oppfylder sine plikter i forbindelse med et leverandørbytte. Arbeidsgruppen foreslår at forbrukerkjøpslovens bestemmelse om kontrollansvar skal komme til anvendelse. Arbeidsgruppen foreslår videre å klargjøre at også andre misligholdsbeføyelser utover erstatning kan gjøres gjeldende av kjøperen. Dersom man regulerer spørsmålene i forbrukerkjøpsloven, foreslår arbeidsgruppen en bestemmelse som sier at forbrukerkjøpsloven kapittel 5 om forsinkelse skal gjelde ved forsinket oppstart av kraftleveranse.

Departementet slutter seg til arbeidsgruppens forslag til regulering av forsinket oppstart av kraftleveranse, og viser til at forslaget har fått bred oppslutning i høringen.

2.13 Tvisteløsning

Arbeidsgruppen foreslår at det etter avtale mellom nettselskaper, kraftleverandører eller en organisasjon for slike selskaper og Forbrukerrådet eller en annen organisasjon som representerer forbrukere, kan opprettes en eller flere nemnder for behandling av tvister om kjøp og overføring av elektrisk energi til forbrukere. Både tvister med nettselskaper og kraftleverandører skal være omfattet av nemndas kompetanse etter forslaget.

Arbeidsgruppen foreslår videre at Norges vassdrags- og energidirektorat som konsesjonsmyndighet skal kunne stille som vilkår for omsetningskonsesjon at nettselskapene og kraftleverandørene slutter seg til nemnda. Som en følge av dette må nemndsordningen være åpen for tilslutning også for aktører som ikke er medlem i en bransjeforening.

Etter arbeidsgruppens forslag skal bare forbrukere kunne bringe en sak inn for nemnda. Kraftleverandørene og nettselskapene skal ikke ha noen slik rett. Det foreslås videre som vilkår for å få behandlet en sak i nemnda, at forbrukeren må ha saklig interesse i å få nemndas uttalelse i den konkrete saken.

For å unngå at en sak bringes inn og behandles samtidig i en domstol og en godkjent nemnd, foreslår arbeidsgruppen en regel om at en sak som er brakt inn for en godkjent nemnd, ikke kan bringes inn for domstolene før klagenemnda har behandlet saken (såkalt litispensens).

Arbeidsgruppens forslag om å lovfeste grunnlaget for klagenemnder på strømområdet har fått bred tilslutning i høringen. Departementet går inn for at det gis en regel om tvisteløsning med hovedsakelig samme innhold som arbeidsgruppen har foreslått. Selv om den foreslåtte lovbestemmelsen vil åpne for

at det kan opprettes flere nemnder, er det nok i realiteten Elklagenemnda bestemmelsen vil ha betydning for. Departementet fremhever i likhet med arbeidsgruppen at man gjennom den foreslåtte lovreguleringen kan oppnå en nemndsordning som alle energiselskaper må være tilknyttet.

Departementet er enig med arbeidsgruppens flertall i at nemndas avgjørelser ikke bør ha retts- og tvangskraftvirkninger. Det legger vekt på at tilsvarende spørsmål om retts- og tvangskraft tidligere har vært vurdert i forhold til tvisteløsning etter finansavtaleloven, inkassoloven og angrerettloven (for visse finansielle tjenester), uten at man fant å kunne gå inn for en slik ordning. Departementet legger betydelig vekt på at Elklagenemndas avgjørelser vanligvis følges, noe som reduserer behovet for å tillegge avgjørelsene rettskraft.

Når det gjelder spørsmålet om hvilke tvister nemnda skal kunne behandle, slutter departementet seg til arbeidsgruppens forslag om at nemnda bare bør behandle tvister mellom energiselskaper og forbrukere.

For å unngå at en sak bringes inn for og behandles samtidig i en domstol og en godkjent nemnd, foreslår arbeidsgruppen en regel om litispendens. Dette innebærer at en sak som er brakt inn for en godkjent nemnd, ikke kan bringes inn for og behandles i de alminnelige domstolene før klagenemnda har behandlet saken. Det har ikke kommet innvendinger mot dette i høringen, og departementet slutter seg i utgangspunktet til forslaget.

2.14 Økonomiske og administrative konsekvenser

Lovforslaget inneholder kun privatrettslig regulering, og forslaget vil av den grunn ventelig ha få økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

Når det gjelder konsekvenser for private, skiller det mellom konsekvenser for kraftleverandører, nettselskaper og forbrukere.

Det er foreslått en begrenset regulering av kraftleverandører. Det sentrale er at leverandørene vil kunne komme i ansvar ved forsinket oppstart av kraftleveranse. Departementet kan slutte seg til arbeidsgruppens syn om at reguleringen ventelig vil få små konsekvenser, blant annet fordi det gjennomgående vil være tale om beskjedne tvistebeløp. Det har ikke kommet innvendinger mot dette i høringen.

De økonomiske og administrative konsekvensene for nettselskapet er omstridt.

Når det gjelder mulige administrative kostnader, er dette i liten grad kommentert av arbeidsgruppen.

Flere høringsinstanser har imidlertid vært opptatt av dette, og pekt på at forslaget vil kunne medføre til dels betydelige kostnader for nettselskapene.

Etter departementets syn er det naturlig å ta utgangspunkt i at forbrukeren allerede etter dagens standardavtale har en rekke rettigheter som kan gi grunnlag for å fremme et individuelt krav om erstatning eller prisavslag. Forslaget til lovregulering medfører dermed ingen prinsipiell ny situasjon for nettselskapene. Generelt antar departementet at det er vanskelig å anslå hvor mange krav som faktisk vil bli rettet mot nettselskapene.

Når det gjelder kostnadene som følge av de endrede reglene som foreslås, er det etter departementets syn særlig fire regelsett som må undersøkes nærmere: kontraktsbruddsvurderingen, prisavslag, erstatning og direktekrav.

For kontraktsbruddsvurderingen vil departementet vise til at det ikke foreslås regler om individuell kompensasjon ved avbrudd. I praksis vil det derfor kun være erstatning som er aktuelt. For å bli tilkjent erstatning er det imidlertid et vilkår at det foreligger et økonomisk tap. Det vil trolig sjelden være tilfellet ved mer kortvarige avbrudd.

Det legges videre til grunn i proposisjonen at forslaget til regler om prisavslag i utgangspunktet ikke medfører noen skjerpelse sammenlignet med gjeldende rett, og at det på denne bakgrunn ikke er grunn til å vente særlig omfattende konsekvenser av forslaget.

Når det gjelder erstatning, har departementet foreslått en regel om kontrollansvar, og som et utgangspunkt må en kunne legge til grunn at et skjerpet erstatningsansvar vil medføre visse kostnadsøkninger for nettselskapet. Generelt sett vil det være vanskelig å foreta en mer nøyaktig beregning av hvor store kostnader det er tale om.

Det antas at en regel om direktekrav ikke vil medføre særlige økonomiske konsekvenser fordi reglene er utformet slik at det trolig i mindre grad vil være praktisk for forbrukeren å rette sitt krav mot bakenforliggende selskap.

Etter departementets syn er det naturlig å ta utgangspunkt i at ufravikelig lovgivning vil kunne medføre kostnader for forbrukeren. Dersom forbrukeren gis et styrket vern på enkelte områder, er det nærliggende å tro at dette vil kunne lede til at prisen på produktet øker. Samlet sett er det derfor grunn til å tro at forslaget i proposisjonen vil medføre en viss økning i nettleien. Departementet er imidlertid av den oppfatning at de kostnadene det er tale om, ikke vil være så store som enkelte høringsinstanser har ment.

3. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Framskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Olav Gunnar Ballo, ser det som viktig at det etableres forbrukervernregler knyttet til strømvavtaler. Slike regler vil gi forbrukerne vern ved overføring av strøm på samme måte som andre ytelser som omfattes av forbrukerkjøpsloven. Dette vil etter komiteens syn styrke og tydeliggjøre forbrukernes rettsstilling.

Komiteen har merket seg at det har vært uenighet blant høringsinstansene om hvor forbrukervernreglene bør plasseres, og at bransjens organisasjoner har lagt vekt på at reglene bør plasseres i energiloven. Komiteen slutter seg til departementets vurderinger om å plassere forbrukervernreglene i forbrukerkjøpsloven, som etter komiteens syn vil gjøre reglene mer tilgjengelige for forbrukerne. Komiteen viser til at dette vil kunne øke forbrukernes bevissthet om reglene, og en slik plassering gjør at forbrukerne på samme sted kan finne flere av de reglene som har størst betydning for forbrukerens rettigheter. Dette er videre i tråd med høringsinnspillene fra blant annet Advokatforeningen, Forbrukerrådet og Forbrukerombudet. Det er behov for regler som klargjør hvilke rettigheter forbrukeren skal ha i tilfelle av strømvavbrudd (forsinkelse) eller spenningsfeil(mangel).

Komiteen slutter seg til utvalgets og departementets vurdering om at det er nettselskapet som bør bære risikoen for mangelfull spenningskvalitet og avbrudd, og dermed være primært ansvarssubjekt. Komiteen har merket seg at forbrukeren etter lovforslaget er gitt muligheter til på nærmere vilkår å holde tilbake betaling, kreve prisavslag eller erstatning knyttet til sin strømvavtale.

Komiteen er positiv til forslaget om å styrke forbrukerens stilling ved kraftleverandørens forsinkede oppstart av kraftleveranse for å hindre at forbrukerne blir påført tap som følge av at en leverandør ikke oppfyller sine plikter.

Komiteen har videre merket seg at forbrukervernet styrkes gjennom klargjøring og skjerpning av vilkårene for stenging. Komiteen anser i likhet med departementet strøm som et nødvendighetsgode. Det bør foreligge vesentlig kontraktsbrudd fra forbrukerens side før stenging kan bli aktuelt, og forbrukeren må i god tid varsles om stenging. Videre støtter komiteen forslaget om at stenging ikke skal kunne skje hvis det er fare for liv, helse eller betydelig

tingskade, eller hvis forbrukeren har innsigelser mot grunnlaget for stengingen, som ikke er åpenbart grunnløse. Komiteen er enig med departementets vurdering av at et varsel om stenging skal inneholde henvisning til at man eventuelt kan søke hjelp på sosialkontoret. Komiteen finner grunn til å understreke at stenging ikke bør skje for tidlig, men heller ikke for sent. At stenging ikke bør skje for tidlig, henger sammen med at stenging er et svært alvorlig skritt - forbrukeren får ikke lenger tilgang på et nødvendighetsgode. At nettselskapet ikke bør vente for lenge med å stenge av forbrukerens anlegg, kommer av at forbrukeren da risikerer at det da akkumuleres en betydelig strømrestanse. Komiteen er kjent med at enkelte nettselskaper i praksis har ventet svært lenge før de har tatt initiativ til stenging, med den følge at forbrukerne i mellomtiden har pådratt seg betydelig gjeld. Lovforslaget i proposisjonen varetar ønsket om at stenging ikke bør skje for tidlig, bl.a. gjennom krav om vesentlig kontraktsbrudd og nærmere varslingsrutiner. Derimot inneholder ikke lovforslaget regler som kan motvirke at nettselskapene venter urimelig lenge med å foreta stenging. Skulle dette vise seg å bli et problem også i fremtiden, bør Regjeringen vurdere lovgivingstiltak for å motvirke en slik praksis. Et alternativ kan her være en regel om at nettselskaper som venter urimelig lenge med å stenge, ikke skal kunne belaste forbrukeren med kostnader som er forbundet med en stenging og eventuell gjenåpning.

Komiteen har videre merket seg at enkelte nettselskaper i praksis har stilt krav om at hele den misligholdte nettleien må betales for å unngå stenging eller for å få gjenåpnet et anlegg som tidligere er stengt. Komiteen finner grunn til å understreke at det i denne sammenhengen er tilstrekkelig at forbrukeren eller sosialtjenesten betaler en så stor del av kravet at det ikke lenger foreligger et vesentlig kontraktsbrudd etter § 48 a første ledd første punktum. Generelt gjelder at vilkårene i første ledd må være oppfylt i hele stengingsperioden.

Etter komiteens syn er en lovfesting av tvisteløsningsmekanismer et skritt i riktig retning for å skape rimelige tvisteløsningsorganer for forbrukere. Komiteen har merket seg den brede tilslutningen fra høringsinstansene til en lovfesting av klagenemnder, og ser det som viktig at bredden av relevante bransjeorganisasjoner ivaretaes ved utnevning til nemndene. Med etablering av en nemndsordning der alle energiselskaper må være tilknyttet, styrkes tvisteløsningsmulighetene. Særlig den eksisterende Elklagenemnda vil etter komiteens syn være et viktig forum for å finne løsninger utenfor domstolene.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre ønsker å presisere at

det må stilles økte krav til effektiv og sikker nettdrift. Nettselskapene må fra 2007 strekke seg enda lenger etter å drive og utvikle overføringsnett på en effektiv og sikker måte. Disse medlemmer legger til grunn at mer effektive nettselskaper vil bidra til lavere nettleie, og gevinster ved effektivisering av nettvirksomheten skal deles mellom nettselskapet og kundene. Disse medlemmer er opptatt av at kundene får sin del av gevinsten gjennom lavere nettleie raskere enn i dag. Disse medlemmer ser det som svært viktig at selskaper som driver mindre effektivt, får færre muligheter til å velte ekstra kostnader over på forbrukerne med høyere nettleie.

Disse medlemmer anmoder Regjeringen om å arbeide videre med å utvikle strengere krav til selskapsmessig og funksjonelt skille mellom nettvirksomhet og kraftsalg i kraftselskaper, blant annet for å hindre krysssubsidiering. I tillegg anmoder disse medlemmer Regjeringen om å skjerpe informasjonsplikten ved endringer av nettleie. Disse medlemmer ser det som viktig at nettselskapene på forhånd gir kundene informasjon om endringer i nettleien for å sikre økt forutberegnelighet for forbrukerne. Videre anmoder disse medlemmer Regjeringen om å sørge for at det blir raskere og enklere å skifte kraftleverandør med den klare forutsetning at det settes minimumskrav til innhold og klarhet i kraftkjøpsavtalene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet har merket seg at flere høringsinstanser og departementet har pekt på at forslaget i proposisjonen vil kunne føre til økning i nettleien. Disse medlemmer vil i den forbindelse fremheve statens rolle i å sikre forbrukeren tilgang til kraft til akseptable priser.

Disse medlemmer viser til flere av Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett der det foreslås en reduksjon av elavgiften. Det vises også til Dokument nr. 8:39 (2005-2006) der det foreslås reduksjon av elavgiften i perioder der strømprisen er høy. Disse medlemmer viser også til Fremskrittspartiets gjentatte forslag om en gjennomgang av beregningen av nettleie og innskjerping av NVEs regelverk på området. Dette for å gjøre det mer treffsikkert og mest mulig kostnadseffektivt for forbrukeren. Disse medlemmer viser i den forbindelse også til de siste års statsbudsjett der Fremskrittspartiet har foreslått en betydelig økning i fondet for utjevning av nettleie.

Disse medlemmer mener derfor at dette forslaget må sees i sammenheng med god energipolitikk som sikrer økt kraftproduksjon samt en edruelig avgiftspolitik.

Disse medlemmer har merket seg at det har vært uenighet om manglende levering ved strømbrudd skal anses som manglende levering (mangel) eller som forsinkelse. Disse medlemmer er av den oppfatning at det mest naturlige er å anse forsinkelse som manglende oppfyllelse av kontrakten, og mener derved at mangel er et bedre begrep for strømbrudd enn forsinkelse.

Komiteens medlemmer fra Høyre ser det som svært viktig at arbeidet med å styrke forbrukernes rettsstilling i kraftmarkedet videreføres. Disse medlemmer viser til at det ble fremlagt en rekke forslag av regjeringen Bondevik II som tok sikte på økt forbrukerfokus. Disse medlemmer forutsetter at dette arbeidet intensiveres og at Regjeringen på egnet måte orienterer Stortinget om fremdriften.

Disse medlemmer er av den oppfatning at det er viktig å sikre at forbrukerne kan kreve dekning av nødvendig utstyr for automatisk måleravlesning slik at nettselskapene ikke beregner urimelige kostnader for slike installasjoner og bruk.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i forbrukerkjøpsloven
(lovregulering av strømvavtaler)

I

I lov 21. juni 2002 nr. 34 om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven) gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2 Lovens anvendelse i noen særlige forhold

Loven gjelder for

- a) bestilling av ting som skal tilvirkes (tilvirkningskjøp)
- b) levering av vann
- c) kjøp av fordringer eller rettigheter
- d) *avtale med et nettselskap om overføring av elektrisk energi.*

Loven gjelder ikke for

- a) kjøp av fast eiendom
- b) avtale om oppføring av bygning eller annet anlegg på fast eiendom
- c) *avtale med en kraftleverandør om levering av elektrisk energi. Kapittel 5 om forsinkelse gjelder likevel ved forsinket oppstart av levering av elek-*

trisk energi. Bestemmelsene i § 61 a om nemndsbehandling av visse tvister gjelder også for slike avtaler

- d) avtale som pålegger den part som skal levere tingen, også å utføre et arbeid eller annen tjeneste, dersom dette utgjør den overveiende del av hans eller hennes forpliktelser.

§ 33 nytt andre ledd skal lyde:

Gjelder det avtale med nettselskap om overføring av elektrisk energi (jf. § 2 første ledd bokstav d), kan forbrukeren kreve erstatning for tap som følge av mangelen. Dette gjelder likevel ikke så langt nettselskapet godtgjør at mangelen skyldes hindring som nevnt i § 24 annet ledd. Reglene ellers i § 24 gjelder tilsvarende.

Noverande andre ledd vert nytt tredje ledd.

Ny § 48 a skal lyde:

§ 48 a Stenging på grunn av forbrukerens kontraktsbrudd ved avtaler om overføring av elektrisk energi

Nettselskapet kan avbryte (stenge) overføringen av elektrisk energi dersom det foreligger vesentlig kontraktsbrudd fra forbrukerens side i en avtale som nevnt i § 2 første ledd bokstav d. Stenging kan likevel ikke skje hvis

- a) *det er fare for liv, helse eller betydelig tingskade, eller*
 b) *forbrukeren har innsigelser mot grunnlaget for stengingen, som ikke er åpenbart grunnløse.*

Før stenging kan skje, skal nettselskapet sende forbrukeren et skriftlig varsel om stenging. Varselet skal angi

- a) *at stenging ikke vil skje dersom forbrukeren betaler innen fire uker regnet fra den dato varselet ble sendt,*
 b) *at forbrukeren bør ta snarlig kontakt med nettselskapet dersom stenging kan medføre fare for liv, helse eller betydelig tingskade, eller dersom forbrukeren har innsigelser mot grunnlaget for stengingen,*
 c) *at forbrukeren kan bli pålagt å dekke nødvendige kostnader i forbindelse med en stenging og eventuell gjenåpning av forbrukerens anlegg,*
 d) *at forbrukeren kan ta kontakt med sosialtjenesten i den kommunen forbrukeren har fast bosted, for å avklare om sosialtjenesteloven kapittel 5 gir rett til økonomisk stønad for å avhjelpe situasjonen.*

Dersom sosialtjenesten innen fristen i annet ledd annet punktum bokstav a har meddelt skriftlig at den

tar på seg ansvaret for å oppfylle forbrukerens forpliktelse, kan stenging ikke skje.

Nettselskapet kan kreve at forbrukeren dekker nødvendige kostnader i forbindelse med en stenging og eventuell gjenåpning av forbrukerens anlegg. Nødvendige kostnader knyttet til utarbeiding og sending av varsel etter annet ledd kan kreves dekket selv om stenging ikke finner sted. Nettselskapet kan ikke kreve å få dekket sine kostnader etter første og annet punktum dersom det har opptrådt i strid med bestemmelsene i første til tredje ledd.

Bestemmelsene i § 45 om heving ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side gjelder ikke. Bestemmelsen i § 55 om forventet kontraktsbrudd gjelder ikke ved forventet kontraktsbrudd fra forbrukerens side.

Ny § 61 a skal lyde:

§ 61 a Nemndsbehandling av visse tvister

Ved avtale mellom nettselskaper, kraftleverandører eller en organisasjon for slike selskaper på den ene siden, og på den annen side Forbrukerrådet eller en annen organisasjon som representerer forbrukere, kan det opprettes en eller flere nemnder for behandling av tvister om

- a) *avtaler som nevnt i § 2 første ledd bokstav d om overføring av elektrisk energi*
 b) *avtaler som nevnt i § 2 annet ledd bokstav c om levering av elektrisk energi*
 c) *tilknytning av forbrukerens elektriske installasjon til distribusjonsnettet.*

Partene kan forelegge avtalen for Kongen til godkjenning. Har Kongen godkjent nemndsavtalen, gjelder bestemmelsene i tredje til femte ledd.

En forbruker kan kreve nemndsbehandling av enhver tvist hvor nemnda er kompetent, såfremt forbrukeren har saklig interesse i å få nemndas uttalelse i saken.

Så lenge en tvist er til behandling i nemnda, kan ikke en part bringe den inn for de alminnelige domstolene. En tvist anses for å være til behandling fra det tidspunktet begjæringen om klagebehandling er kommet inn til nemnda. En sak som nemnda har realitetsbehandlet, kan bringes direkte inn for tingretten.

Nettselskaper og kraftleverandører som er tilknyttet nemnda, plikter å opplyse skriftlig om adgangen til nemndsbehandling ved utsending av faktura.

II

I lov 28. april 1978 nr. 18 om behandling av forbrukertvister skal § 1 fjerde ledd lyde:

Loven gjelder ikke kjøp av fast eiendom eller avtaler om elektrisk energi som nevnt i forbrukerkjøpsloven § 61 a første ledd bokstav a til c.

III

I lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) skal § 4-1 annet ledd nytt nr. 8 lyde:

8. *tilslutning til nemndsordning som nevnt i forbrukerkjøpsloven § 61 a. Slikt vilkår kan også stilles overfor selskaper som tidligere er gitt konsesjon.*

IV

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

Oslo, i justiskomiteen, den 14. mars 2006

Anne Marit Bjørnflaten

leder

Ingrid Heggø

ordfører